

VI. IPICS-APACS, CSÍKSZEREDA! HONISMERETI JÁTÉK

Szervező: Kerekcseri Egyesület, Nagy Imre Általános Iskola

Támogatók: Csíkszereda Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Kerekcseri Egyesület,
Nagy Imre Általános Iskola Szülői Közössége

“Gyopárt a Hargitáról hozzatok, a székely hősök halhatatlanok”

100 éve, 1914-ben robbant ki az első világháború.

A világháborúban a Brit Birodalom, Franciaország, az Orosz Birodalom, az Amerikai Egyesült Államok, Olaszország, a Szerb Királyság, a Román Királyság, Montenegró, Portugália, a Japán Birodalom, Görögország, Brazília és Belgium csaptak össze a Német Birodalommal, az Osztrák-Magyar Monarchiával, az Oszmán Birodalommal és Bulgáriával a világ újrafelosztásáért. (WIKIPÉDIA)

A résztvevő nemzetek meg voltak győződve arról, hogy gyors és nagy erejű támadással, fél év alatt legyőzhetik ellenfeleiket. Nem így történt. A háború négyévnyi, sok millió ember halálát és sok millió ember sebesülését okozó, a történelemben addig soha nem látott borzalmas küzdelemmé, Nagy Háborúvá terebélyesedett. (WIKIPÉDIA)

A Nagy Háború előszele Városunkban

„Kedden este 10 órakor híre jött, hogy Szerbiának megüzentük formálisan is a háborút. A város már jórészt lenyugodott, de a hír annyira felvillanyozta a még sétáló közönséget, hogy csakhamar nagy csoportokba verődve, zajos énekszóval, rendkívül lelkes hangulatban bejárták a várost, mindenütt éltetve a háborút.

A hazafias tüntetők Gyalókey Sándor főispán lakása elé vonultak, ki tőle megszokott tartalmas gyűjtő beszéddel kitartásra buzdította a közönséget. A közönség zajosan éljenzte a háborút és a főispánt.

Majd Fejér Sándor alispán lakása elé mentek, ki engedve a közóhajnak, talpraesett, erőtől duzzadó

beszédben üdvözölte a nemzeti becsület jegyében megindult háborút. A közönség sokáig éljenzte a háborút, általában oly lelkes hangulat uralkodott, aminőre példa alig volt.

A mindinkább felszaporodott közönség felkereste a Hutter-szálló előtt Nagy Pál zászlóaljparancsnokot, éljenzte honvédeinket és a katonaságot.

Nagy Pál szintén lelkesítőleg szólott a közönséghez, mely még hosszasan a késő éjjeli órákban is tüntetett és alig akart nyugalomra térni, bizonyosságot téve ezzel is, hogy az országnak ilyen népszerű háboruja alig volt.” (Csíki Lapok, 1914. július 29.)

1. feladat: Derítsétek ki, hol volt Csíkszeredában a Hutter-szálló!

Hutter-szálló (VOFKORI GYÖRGY gyűjtése)

Hazámat és Királyomat szolgálhassam

Az első napok „bokrétás” hangulatában sok fiatal alig várta, hogy hadba induljon. A csíktaplocai Holló Bálint is egyenesen sürgető kérelmet nyújtott be az alispánhoz, hogy életének 17. évében bevonulhasson:

„Már gyermekkorom óta mindig nagy hajlamot éreztem a katonai pálya iránt s alig vártam, hogy azt a kort elérhessem, midőn már önként, rendes sorozási évkor előtt is beléphessek. Most már mivel 17. életévemben vagyok (...), s magam elég erősnek, jól fejlett, egészséges és teljesen hiba nélküli ép embernek érzem, azért most elérkezettnek látom az időt, hogy önként jelentkezsem, annál is inkább, mivel tudom, a Haza veszélyben van s az oly fiatal emberre szükség van ki jó kedvvel, önként kész a haza védelmére készséggel a tűzbe is menni. (...)

Mivel tudom, a 17 éves kor be nem töltése előtt Kegyelemsséged engedélye szükséges, kegyeskedjék részemre a belépésre vonatkozó engedélyt megadni, hogy akár a honvédség, akár a közös hadsereg vagy bármelyik hadtestnél rég óhajtott vágyam teljesülve hazámat és Királyomat a mostani zavaros állapotok között hűségesen szolgálhassam és a mostani hadjáratokban részt vehessek. Sürgős intézkedést kérve vagyok Csíktaploczán, 1914. szept. 19-én Legalázatosabb szolgálja, Holló Bálint”

A kiskorú nyomdászsegéd hadbavonulási szándékába az édesapja is beleegyezett. A felcsíki főszolgabíró belépési bizonyítványt is kiállított, mely szerint nevezett ifj. Holló Bálint *„bíró a közös hadseregbe (hadi tengerészeibe) vagy a honvédségbe való önkéntes belépéshez megkívánt alkalmassággal”*.

1914. szeptember 26-án a *„minister rendeletéből”* azt válaszolta egy miniszteri tanácsos, hogy Holló Bálint önkéntes beléphetési kérelme *„figyelembe vehető nem volt”*, mivel életének 17. évét még be nem töltötte.

Nem tudjuk, hogy a nyomdászsegéd jelentkezését ekkor valóban elutasították-e, és csak a 17. évének betöltése után jelentkezett újra, vagy esetleg szemet hunytak fölötte a sorozó tisztek? Tény, hogy a csíktaplocai temetőben található világháborús emlékművön szerepel egy bizonyos Holló Bálint, aki az első világháborúban vesztette életét. (DACZÓ KATALIN, 2014)

2. feladat:

Fényképezetek le egy (vagy több) Csíkszeredában található első világháborús emlékművet / emléktáblát / síremléket!

Ha nincs lehetőségetek fényképet készíteni, rajzoljátok le az emlékművet! A rajzot a lehető legpontosabban, grafit- és/vagy színes ceruzákkal, A4-es méretű fehér lapra készítsétek el! A rajzon szerepeljen a teljes emlékmű!

Vasszékely (székelyudvarhelyi I. világháborús emlékmű) (SILA gyűjtése)

“Ojtuznál, Volhina síkjain, s ott lenn Doberdón, ismeri az ellenség a puskatusom.”

Katonák az Ojtozi-szorosban 1917-ben (MOLNÁR ATTILA gyűjtése)

Biztos halál, legjobb esetben fogság

Édesapám, Holló Dénes, 1887-ben született (...). A háborút (...) ő is megjárta. 1914-ben Nagybereznánál [Kárpátalján] kellett volna a hídnál egy felderítést végezni, és a dandárparancsnoka jelentkezőket keresett. Azt mondta, hogy biztos halál, legjobb esetben fogság. Édesapám, Holló Dénes jelentkezett. Úgy történt, hogy nem halt meg ott, hanem orosz fogságba esett. Úgy tudom, nagy jelentőségű volt ott a győzelem, lehet, hogy épp az volt, amikor először győzelmet aratott a Monarchia hadserege az oroszok felett. De édesapám csak hét év múlva, 1921-ben jött haza.

Akartak neki adni kitüntetést a magyar világban [1940-1944 között], de nem fogadta el. Mindig azt mondogatta, hogy „Igyekezz kitűnni, s óvakodj feltűnni, hogy boldogulj az életben.” Azt mondta, hogy szép birtoka van, s nagy családja, el tudja őket tartani, nem kell rang. Azt mondta, hogy azért jelentkezett, mert szégyellte, hogy az egész dandárban ne legyen egy ember, aki vállalja. Pedig akkor már három gyermeke volt, s aztán nyolc gyermeke lett... (elmesélte: csíktaplocai LAJOS SÁNDORNÉ szül. HOLLÓ ERZSÉBET; gyűjtötte: DACZÓ KATALIN, 2014)

3. feladat: Gyűjtsetek egy olyan történetet, ami a Nagy Háborúban esett meg csíki (székely) emberekkel! Jegyezzétek fel annak a személynek a nevét, életkorát és lakóhelyét, aki elmesélte Nektek ezt a történetet! (Amennyiben nem találtok olyan személyt, aki ilyen történetet tudna mesélni, a Világhálón keressetek történetet! Ebben az esetben jegyezzétek fel annak az oldalnak a címét, ahol a történetre rábukkantatok!)

Menekülni kell!

“A világháború dúlásai Csík-Szeredát sem kímélték, sőt egyetlen várost vagy községet sem sújtottak olyan érzékenyen, mint épp Csík-Szeredát. Az egész országot fogva tartó, reménykedő izgalom és fiainkért való aggodalmon kívül a háború első két esztendejében jelentősebb esemény a hozzánk közel eső területeken nem történt. (...)

Minden aggodalom mellett 1916. augusztus 28-án derült égből jövő villámcsapásként jött reánk. Ép vasárnap éjjel volt. (...) Éjjel 12 és 1 óra között kopogtatásra ébredtem föl. Öreg szakács néni kopogtatott, halk hangon jelentette, hogy a románok ma este 9 órakor háborúba léptek, a határon (Gyimesnél is) levő csendőrörsöket lefegyverezték, és harcra készülve átlépték a határt. (...) Felöltöztem, és a helybéli állomásozó brigádparancsnokhoz mentem tudakolózni a hír valóságáról.

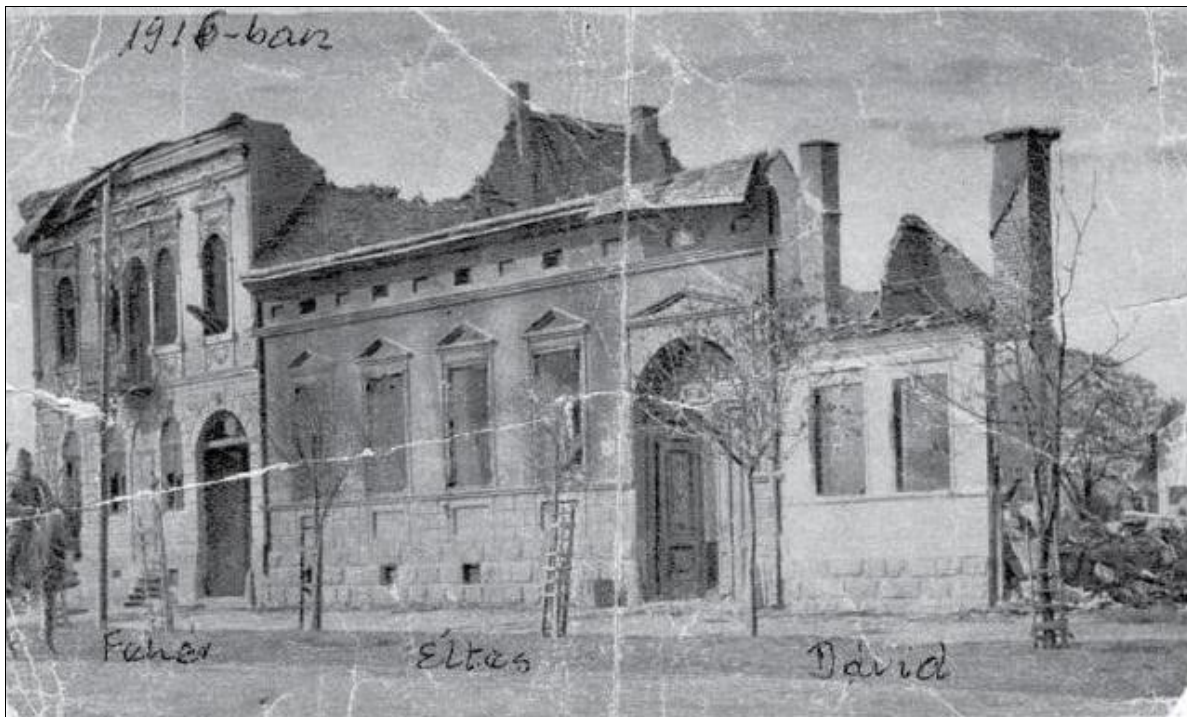
Fájdalom, igaz volt, és közölte velem, hogy 24 óra alatt mindenkinek el kell hagyni a várost. Menekülni kell! Reggel a főispán közölte, hogy a város lakosságának Debrecen (...) van kijelölve. (...)

Szomorúan virradt reánk a Hétfő. A hír villámgyorsan terjedt el, s már de. 10 órakor megkezdődött a menekülő szekerek hosszú és szakadatlan sorban való átvonulása. (...) Én kedden reggel 9 órakor hagytam el a várost. (...) Hétfőn éjjel a templomi értékeket és az anyakönyveket nagy bőröndbe rakva az udvaron elástam. (SZEKERES JÓZSEF csíkszeredai plébános, 1916)

Riadalom, kapkodás, fejveszettség mindenütt. (...) vitatkozás, a nők a házi értékeket – ágynemű stb. – férfiak a takarmányt raknak fel. Végül ez sem, és az sem. Értékes dolgok elmaradnak, vackok a szekerekre kerülnek. Mindenki menekült, legfeljebb egy-egy mindenre elszánt öreg maradt itthon. Órákba telik, míg az udvarhelyi úton valahogy bele lehet illeszkedni az egyirányú özönlésbe. Felfordult szekerek, megvadult állatok már itt kezdődnek. Délutánra már üres a város (...) Este, sötétedésre érünk a Tolvajos tetőn innen, két kilométerre fekvő tisztásig. (...) Egy nap alatt 14 kilométert sikerült megtennünk. (NAGY ANDRÁS, 1995)

Hosszú utazás után szeptember 5-én du. érkeztünk Debrecenbe. Szánalmasan nézhettünk ki, mert a városi urak nem fogadtak valami nagy szeretettel, sőt a méltóságos Polgármester kereken kijelentette, hogy: »nem szívesen látott idegenek« vagyunk, és jól tennénk, ha továbbmennénk. (...) A nem debreceni származású tisztviselők nagy szeretettel fogadtak, és mindent elkövettek, hogy enyhítsék a hontalanság keservét.

A román hadsereg Csíkszeredába 1916. szeptember 9-én vonult be és egy hónapot tartózkodott a városban. Kivonulása alkalmával gyűjtogatásokra került sor.

A Kossuth Lajos utca az 1916-os tűzvész után (BOBÁL S.)

Október 12-én vettük a hírt, hogy Csík megint szabad. A hivatalos kirendeltséggel én is hazajöttem, hogy az anyakönyveket biztonságba helyezzem. (...) Megérkezésünkkor, október 17-én Szereda piac körüli része füstölő romhalmaz volt. Legelső ismerősöm árván maradt házőrző kutyám volt. Az elrejtett tárgyakat, anyakönyveket sértetlenül megtaláltam.” (SZEKERES JÓZSEF, 1916)

“... 195 épület lett a háborús gyújtogatás áldozata. Az épületek közül 189 faház, 4 emeletes kőház, 2 földszintes kőház, 305 mellék-épület, és pedig csűr, istálló, nyári konyha, juhszájván, raktár stb. A Kossuth utcában álló sok faház egytől-egyig leégett.” (GÁL JÓZSEF)

“A kilométeres hosszú főutakon alig látni falakat, s ami van, azt is le kell bontani mihamarább, hogy ne veszélyeztesse a járókelők életét. (...) Három hétig égett a város...” (SZIGETI REZSŐ, 1917)

A város a Keleti-Kárpátokban zajló harcok következtében belső hadtérnek számított, a lakosság ezért csak 1917 tavaszán térhetett haza. (GIDÓ CSABA)

4. feladat: Kik és hová menekítették a csíksomlyói Mária szobrot a meneküléskor?

Súgó: VOFKORI GYÖRGY: Csíkszereda és Csíksomlyó képes története c. műve segíthet a kérdés megválaszolásában.

Közel a vég

“Jönnék-jövőgetnek csendben, észrevétlen a muszka [orosz] rabságból... Nem úgy térnek vissza, mint mikor elmentek... Akkor rezes banda kísérete mellett hangzott fel tüzes ajkaikról tüzes harci nóták s pántlikás csákójuk és egész mellüket díszítették a legszebb illatos rózsák... Kikísérte őket egész falu, város s volt csókos bucsuzás... Volt ott sirás-rivás s volt soha nem látott szilaj lelkesedés és bucsuáldomás...”

Hajh azóta őket sok gyász és dicsőség szeszélyes hullámai hányták ide-oda Nagy Oroszországban...

Az osztrák-magyar hadsereg két katonája sebesültet támogat az orosz fronton (NORTHFOTO)

Ime jött egy néhány esztendő tavasza melynek bájos napja hozza őket haza. Jönnék-jövőgetnek szép csendesen, lassan... Egy sem szól egy szót sem (...) Nem száll ajkaikról most vitézi nóta... Tán el is feledték annyi idő óta. (...) Jönnék-jövőgetnek, akik megmaradtak Nagy-oroszországból...” (Csíki Lapok, 1918. március 20.)

5. feladat: Kutassatok fel egy (vagy több) olyan képeslapot, képet és/vagy fényképet, amelyen a Nagy háborúhoz és csíkszeredaiakhoz (székelyekhez) kötődő esemény / személyiség / helyszín látható! (Amennyiben nem találtok ilyet, a Világhálón keressetek képet!)

Sírodra majd helyettünk a tavasz ültet virágokat

Az első világháború alatt a csíkszeredai kórházakban elhunyt valamint a környéken elesett katonákat a Mikó vár közelében található katonatemetőbe temették.

1926-ban kihantolták a temetőkön kívül eltemetett katonákat a környékről és újratemették őket a katonatemetőbe. Ekkor mindenkit egyéni sírba helyeztek és az azonosított katonák fejfájára a nevük is felkerült.

419 magyar, 125 német, 64 román, 54 orosz, 45 olasz, 22 cseh, 15 szerb, 6 osztrák és 373 ismeretlen nemzetiségű, vagyis összesen 1.123 első világháborús katona alussza örök álmát a „Kicsi erdőben”.

Sírjaik ma – néhány kivételtől eltekintve – jeltelenek. Egyetlen nemzet hősi halottjai sem ezt érdemlik. (DACZÓ KATALIN, 2014)

6. feladat: Rajzoljátok le, Ti milyen emlékművet állítanátok a Nagy Háború áldozatainak emlékére Csíkszeredában! A rajzot grafit- és/vagy színes ceruzákkal, A4-es méretű fehér lapra készítsétek el!

Mindent visszaküldtek. De hol maradt az apuskám?

(NAGYSURÁNYI SURÁNYI YVONNE felvétele, Az Érdekes Újság harctéri képeiből. II. füzet)

Az I. világháború az Antant hatalmak (a Brit Birodalom, Franciaország, az Orosz Birodalom, az Amerikai Egyesült Államok, Olaszország, a Szerb Királyság, a Román Királyság, Montenegró, Portugália, a Japán Birodalom, Görögország, Brazília és Belgium) győzelmével ért véget 1918-ban. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlott. Magyarországot feldarabolták a győztes hatalmak: Felvidéket Csehszlovákiának, Burgenlandot Ausztriának, Bácska és Bánság egy részét Jugoszláviának, Erdélyt és Partiumot Romániának adták.

Az a világ, amely ma körülvesz bennünket, valójában a Nagy Háborúban született. (ELSOVILAGHABORU.COM)

A játék szabályai

- A játékot 4-8. osztályos tanulóknak javasoljuk.
- A játékban egyedül vagy párban lehet részt venni.
- A játékban való részvétel az itt megadott feladatok megoldásából és a megoldások határidőre történő beküldéséből áll.
- A feladatok megoldása során segítséget lehet kérni tanítóktól, tanároktól, szülőktől és/vagy más személyektől.
- A játékvezetők csak a határidőre beküldött és a játékosok adataival kitöltött megoldásokat értékelik.
- A megoldásokat **2014. december 5-e (péntek)** 15.00 óráig nyújthatjátok be a Nagy Imre Általános Iskola Igazgatóságára vagy küldhetitek el a szkerekes@yahoo.com drótpostacímre!
- Valamennyi – a feladatokat teljes egészében megoldó – játékos emléktárgyban részesül.
- Jutalomban részesülnek az egyes évfolyamok legjobbjai. Kivétel: amennyiben alsóbb évfolyamú diákok a náluk idősebb diákoknál nagyobb pontszámot érnek el, őket illeti az általuk megelőzött nagyobbaknak járó jutalom.
- A beadott lapokon tüntessétek fel a neveteket, osztályotokat, iskolátokat, telefonszámotokat és drótpostacímeket! A lapokat (képeket) tegyétek műanyag irattartóba!
- A játékosok a megoldások beküldésével beleegyeznek abba, hogy rajzaikat, képeiket, történeteiket a játékvezetők közkinccsá tegyék.
- A játék során beadott eredeti képeket/fényképeket visszaszolgáltatjuk tulajdonosaiknak az eredményhirdetés során.
- A játékkal kapcsolatos tudnivalókat, a színes játéklapot, a legjobban sikerült rajzokat, a legérdekesebb történeteket és képeket, az eredményeket, az eredményhirdetési és díjkiosztó ünnepség helyszínét és időpontját a Nagy Imre Általános Iskola www.nagyimreiskola.ro című honlapján tesszük közzé.
- A játékkal kapcsolatos bonyodalmak megoldása érdekében Kerekes Szilárdhoz fordulhattok. Telefonszáma: 0742-076617, drótposta-címe: szkerekes@yahoo.com.
- Örömteli játszást kívánunk!

KEREKCSERE EGYESÜLET

Felhasznált irodalom

- http://hu.wikipedia.org/wiki/Első_világháború
- <http://muzeumcafe.hu/erdekesujzag/#23>
- <https://sites.google.com/site/azidoharcokatujrazii/home/5-haborus-kepvilag/az-erdelyi-fotografiai-muzeum-gyujtemenyebol>
- <http://www.elsovilaghaboru.com/tortenete/#koszonto>
- https://www.kozterkep.hu/~7262/Vasszekely_Szekelyudvarhely_2000.html
- CSÍKI LAPOK: XXVI. évfolyam, 31. szám – Csíkszereda, 1914. július 29.
- CSÍKI LAPOK: XX. évfolyam, 12. szám – Csíkszereda, 1918. március 20.
- DACZÓ KATALIN (2014): Hollók a háborúban - Hargita Népe, 2014. július 11. (7-es Fond, Csík vármegye levéltára, 4-es leltári szám, Alispáni iratok, 10388/1914-es ügycsomó). <https://sites.google.com/site/azidoharcokatujrazii/home/6-haborus-emlekek-a-hargita-nepe-a-nagy-haborurol/hollok-a-haboruban>
- DACZÓ KATALIN (2014): Katonatemetők – árnyékban és fényben - Hargita Népe, 2014. október 31. <https://sites.google.com/site/azidoharcokatujrazii/home/6-haborus-emlekek-a-hargita-nepe-a-nagy-haborurol/katonatemetok-arnyekban-es-fenyben>
- GÁL JÓZSEF: Emlékek Csíkszereda múltjából [kézirat]
- GIDÓ CSABA: A Csíki Lapok történetének első korszaka – <http://www.oroksegunk.ro/iii-evf-2009/2-szam/historia/a-csiki-lapok-tortenetenek-elso-korszaka.html>
- DR. NAGY ANDRÁS (1995): Városkép és ami hozzá tartozik – Pallas-Akadémia, Csíkszereda
- DR. SZEKERES JÓZSEF (1916): A csíkszeredai római-katolikus egyház Domus Historia-ja
- VOFKORI GYÖRGY (2007): Csíkszereda és Csíksomlyó képes története – Typografia Kiadó, Békéscsaba